महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण परीक्षा मंडळ, वांद्रे (पूर्व), मुंबई ४०० ०५१.

१	व्यवसाय अभ्यासक्रमाचे नांव	**सी. सी. इन भरतकाम व सुशोभितकाम प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम (४१०१२२)**
२	तुकडी निहाय विद्यार्थी संख्या	२५ विद्यार्थी
३	अभ्यासक्रमाचा कालावधी	६ Month
४	आठवडयातील कामाचे दिवस	६ दिवस
५	प्रती दिवस कामाचे तास	४ तास
६	प्रकार	Part Time
७	अभ्यासक्रमासाठी आवश्यक जागा	वर्कशॉप करीता = २०० चौरस फूट वर्गखोलीकरीता = २०० चौरस फूट एकूण = ४०० चौरस फूट
८	प्रवेश अर्हता	७ वी पास
९	प्रस्तावना व उद्दिष्ट	गृह सजावटीनुसार भरतकाम, विणकाम वगैरे करुन स्वतंत्र व्यवसाय सुरु करणे.
१०	रोजगार संधी	स्वयंरोजगार - हा अभ्यासक्रम यशस्वीरीत्या पूर्ण केल्यावर उमेदवार एखादे शिवणयंत्र किंवा भरतकामाचे यंत्र घेऊन स्वतःचा व्यवसाय सुरु करु शकतो. तसेच तयार कपडयांवर भरतकाम करुन (पिसवर्क) एखाद्या रेडीमेड दुकानाला पुरवू शकतो. तसेच तो स्वतः मोठया प्रमाणात कंत्राटही घेऊ शकतो. घरगुती भरतकाम करणे, फॅशनच्या कपडयावर भरतकाम करुन रोजगार मिळविणे.
११	शिक्षकांची शैक्षणिक अर्हता	(१) माध्यमिक शालान्त परीक्षा किंवा तत्सम परीक्षा उत्तीर्ण आणि (२) शासकीय तंत्र शिक्षण परीक्षा मंडळ किंवा व्यवसाय शिक्षण परीक्षा मंडळाच्या शिवण-भरतकाम शिक्षक प्रमाणपत्र परीक्षा उत्तीर्ण. किंवा सी.सी.टी.टी.ई.व्दितीय वर्ष उत्तीर्ण. किंवा टी.टी.एन. "अ" विभाग उत्तीर्ण.
१२	शिक्षण पध्दती	**Training System Per Week** सैध्दांतीक: ६ तास; प्रात्यक्षिक: १८ तास; एकूण: २४ तास
१३	परीक्षा पध्दती	

Sr. No.	Paper Code	Name of Subject	TH/PR	Hours	Max. Marks	Min. Marks
1	41012211	Embroidery & Fancy Work	Th-I	3 hrs	100	35
2	41012221	Introduction to the Embroidery Technique	PR-II	3 hrs	100	50
3	41012222	Hand Embroidery Stitches	PR-III	6 hrs	200	100
		Total			**400**	**185**

प्रस्तावना :-

अलिकडे गृह सजावटीचे महत्त्व दिवसेंदिवस वाढत आहे. सामान्य लोकांमध्ये घरातील पडदे, सोफा-बेड कव्हर्स, उशीचे अभ्रे, टेबल क्लॉथ वगैरेसारख्या सजावट साहित्यांची वाढती आवड व त्यानुसार निकड जाणवू लागली आहे. त्यामुळे त्याविषयी सर्व हस्तकौशल्ये आत्मसात करणे आवश्यक भासू लागले आहे. हया दृष्टीकोनातून महागाईच्या दिवसांत दैनंदिन घरगुती वापरास लागणारे भरतकाम व गृहसजावटीचे साहित्य विषयक ज्ञानाचा समावेश असलेला सदर अभ्यासक्रम उपयुक्त होऊ शकतो.

Theory - I - Embroidery & Fancy Work

१.	भरतकाम करावयास लागणा-या साहित्याची पूर्ण माहिती व ते वापरण्याच्या पध्दतीचे ज्ञान असणे.
२.	रेखाचित्र (डिझाईन) छापण्याच्या निरनिराळया पध्दती.
३.	रेखाचित्र (डिझाईन) काढण्याची माहिती व मूळ आकृती (डिझाईन) वरुन लहान किंवा मोठया प्रमाणात करण्याची माहिती.
४.	रंगसंगतीविषयी माहिती.
५.	एखाद्या विशिष्ट वस्तूसाठी डिझाईनची निवड करणे व त्या (डिझाईनच्या) रंगसंगतीसाठी योग्य टाक्याची निवड करणे.
६.	भरतकामाच्या सुया व भरतकामाला लागणारे कापड हयांची माहिती.
७.	रेशमी धाग्याचे प्रकार व ते व्यवस्थित ठेवण्याची पध्दत.
८.	चौकट, ताणी व रिंग वापरण्याची पध्दत व त्याचा उपयोग व माहिती.
९.	भरतकाम व सुशोभित कामासाठी लागणारे कापड--सुती, लिनन, ऑरगंडी, सॅटीन, जॉर्जेट, नायलॉन तसेच वेगवेगळया प्रकारचे रेशमी, लोकरी, वेलव्हेट, कॅनव्हॉस इत्यादी प्रकारच्या कापडांची माहिती व उपयोग सांगणे.
१०.	सुशोभित वस्तु तयार करण्याच्या वेगवेगळया पध्दती, नमुने तयार करणे व मऊ खेळण्यासंबंधी माहिती देणे.
११.	आधुनिक शिवणयंत्रासंबंधी माहिती देणे.

Practical - I - Introduction to the Embroidery Technique

१	भरतकाम व सुशोभित कामाचे संरक्षण करणे व टिकविण्याविषयी माहिती देणे. (शटल वर्क, क्रोशा वर्क, लोकरी वर्क)
२	भरतकाम करताना घ्यावयाची काळजी.
३	भरतकामाच्या टाक्यांची माहिती.
४	शिवणयंत्राची माहिती, त्यातील दोषाची (कारणे) माहिती व दुरुस्ती.
५	शिवणयंत्राच्या भरतकामाच्या सुयांचे प्रकार व उपयोग.
६	शिवणयंत्रावरील भरतकामातील टाक्यांचा ताण (टेन्शन).
७	विणकामाच्या सुया, शटल, क्रोशाहुक, दोरे, नेट, कॅनव्हॉस व इतर फॅन्सी वर्क साहित्याची माहिती.
८	लोकरीचे कपडे धुणे, इस्त्री करणे वगैरेची माहिती.
९	विणकाम व क्रोशा काम यांच्या टाक्यांचे ताण (टेन्शन).
१०	निरनिराळया प्रकारच्या विणीची माहिती.

Practical - २ - हाती भरतकाम

टाके शिकविणे

१.	उलट टिपेचा टाका (स्टेम स्टीच)
२.	जाळीचा टाका (हेरिंग बोन स्टीच)
३.	गव्हाचा टाका.
४.	आखूड-लांब टाका.
५.	माशांच्या हाडांचा टाका. (फिशबोन स्टीच)
६.	साखळीचा टाका. (चेन स्टीच)
७.	काश्मिरी टाका.
८.	बंगाली टाका. (सॅटीन स्टीच)
९.	काजाचा टाका. (बटन होल)
१०.	फुलीचा टाका. (क्रॉस स्टीच)
११.	कच्छी टाका.
१२.	डोळयाचा टाका. (आयलेट स्टीच)

१३.	अळीचा टाका. (वुलीयन स्टीच)
१४.	गाठीचा टाका. (फ्रेंच स्टीच)
१५.	मोती टाका. (रशियन स्टीच)
१६.	देशी टाका. (बॉस्केट स्टीच)
१७.	अरी टाका, टिकली वर्क (अरी स्टीच)
१८.	अबला (काच)
१९.	पिसांचा टाका. (फेदर स्टीच)
२०.	दोरखंडाचा टाका. (रोप स्टीच)
२१.	ब्लँकेट स्टीच.
२२.	ओव्हर कॉस्ट स्टीच.
२३.	क्रुवेल स्टीच (मिक्सींग)
२४.	कट वर्क
२५.	पॅच वर्क

टिप :- शिकलेल्या टाक्यांचे स्वतंत्र नमुने करुन वहीला लावणे आवश्यक आहे.
प्रात्यक्षिक -- सुशोभितकाम भरतकाम (फॅन्सी वर्क) वहीला लावावयाचे नमुने

प्रस्तुत अभ्यासक्रमासाठी लागणारे साहित्य.

अ. क्र.	तपशील			संख्या
१.	शिवणयंत्र	..	..	६
२.	स्टूल्स	..	..	६
३.	इस्त्री	..	..	१
४.	इस्त्री टेबल	..	..	१
५.	आरसा (९० x ३० सें.मी.)	..	..	१
६.	नागमोडी कात्री	..	..	१
७.	साधी कात्री (वाकडया टोकाची)	..	..	२
८.	दोरा कापण्याची कात्री	..	..	१
९.	कात्री (कापड कापण्यास)	..	..	१
१०.	फळा (१२० x ९० सें.मी.)	..	..	१
११.	डस्टर	..	..	१
१२.	खुर्ची	..	..	१
१३.	टेबल	..	..	१

अभ्यासक्रमास लागणारी संदर्भ पुस्तके.

(१) सोपे भरतकाम
लेखिका -- श्रीमती प्रभावती भिसे.
(२) भरतकाम मार्गदर्शक
लेखिका -- श्रीमती प्रभावती पूरम.
(३) सुशोभित भरतकाम लेखिका -- सौ.रवळगांवकर.
